

Öckerö kommun

kommun@ockero.se

Rektorn vid Fotö skola

britt-marie.bertrandsson@ockero.se

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Fotö skola
i Öckerö kommun

Tillsyn i Fotö skola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Öckerö kommun under våren och hösten 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Fotö skola besöktes av Skolinspektionen den 8 oktober 2014.

Fakta om skolenheten

Fotö skola ligger på ön Fotö i södra delen av Öckerö kommun. På Fotö bor cirka 600 invånare. Skolan har officiellt en organisation för förskoleklass och grundskola årskurserna 1-5. I praktiken har Fotö skola fungerat som en skola endast upp till och med årskurs 3 då vårdnadshavarna efter årskurs 3 valt en annan skola där eleverna kan gå kvar även i årskurs 6. Innevarande läsår innebär ett trendbrott då det för första gången på flera år finns elever i årskurs 4. Vid tillfället för tillsynen går cirka 40 elever på skolan varav 8 i förskoleklassen. Skolan är organiserad i ett lärararbetslag och lärarna på skolan arbetar som klasslärare i respektive förskoleklass, årskurs 1-2 samt årskurs 4. Innevarande läsår finns inga elever i årskurs 3 på skolan. Rektorn är även rektor för Björkö skola och Hälsö skola.

Kunskapsresultat

Skolans egen statistik för läsåret 2013/14 visar att andel elever i årskurs 3 som nådde kravnivån på de nationella ämnesproven i matematik och svenska var 100 procent. På grund av att elevantalet vid skolan är så litet redovisas inga resultat i Skolverkets officiella statistik. Skolans egen statistik visar också att resultaten på de nationella proven förbättrats succesivt de tre senaste åren. Samma trend kan avläsas i skolans egen statistik över andelen elever som nått kunskapskraven för årskurs 3 i de ämnen där kunskapskrav för årskurs 3 finns i läroplanen. Lsåret 2013/14 bedömdes samtliga elever i årskurs 3 vid Fotö skola ha nått kunskapskraven för årskurs 3 i alla ämnen.

Helhetsbedömning

Tillsynen av Fotö skola visar att det finns nyanlända elever på skolan som inte fått det särskilda stöd de har rätt till. Huvudmannen och rektorn måste därför se till att eleverna skyndsamt utreds så att deras behov identifieras och att de utifrån dessa kan ges adekvat stöd. Skolinspektionen finner det anmärkningsvärt att eleverna, trots att det konstaterats att de behöver det, inte får studiehandledning på modersmålet och undervisning i svenska som andraspråk i en utsträckning som ger dem möjlighet att tillgodogöra sig undervisning i flera ämnen.

Fotö skola redovisar goda kunskapsresultat där samtliga elever i årskurs 3 nått kravnivån på de nationella proven samt bedömts ha uppnått kunskapskraven i de ämnen där kunskapskrav finns för årskurs 3. Kunskapsresultaten har kontinuerligt förbättrats under den senaste treårsperioden. Tillsynen visar också att skolan arbetar med att följa upp och analysera resultaten, identifiera förbättringsområden samt genomföra åtgärder för ökad måluppfyllelse.

Trots goda kunskapsresultat finns elever på skolan som kan komma ännu längre i sin kunskapsutveckling och huvudmannen och rektorn behöver därför se till att eleverna i alla ämnen får undervisning av lärare som har behörighet och legitimation för den undervisning de bedriver. Det är i sammanhanget också viktigt att eleverna på Fotö skola får tillgång till ett skolbibliotek som fungerar som en resurs i skolans pedagogiska verksamhet och stödjer elevernas lärande

Vid samtal med elever och lärare har inte framkommit annat än att eleverna upplever trygghet och studiero i sin arbetsmiljö samt att det råder ett öppet klimat elever emellan och mellan personal och elever. Dokument och intervjuer visar också att skolan bedriver ett aktivt arbete för att förebygga kränkningar av elever. Dock måste skolans plan mot kränkande behandling utformas så att den även omfattar de konkreta åtgärder som genomförs efter kartläggningar av risker och behov i verksamheten.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på flera områden som huvudmannen måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Öckerö kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 16 februari 2015 redovisas för Skolinspektionen.

Särskilt stöd

Bedömning

Öckerö kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

- När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller uppvisar andra svårigheter i sin situation på skolan, ska rektor se till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas

- Skolan ska ge studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det

Motivering

Om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta enligt skollagen anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Enligt skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det.

Enligt intervjuer med rektor och personal finns vid Fotö skola sedan läsårsstarten 2014 några elever som nyligen anlänt till Sverige från annat land. Av lärarintervjun framgår också att eleverna kom till Fotö i slutet av juni 2014 men att det redan tidigare var känt att de skulle komma. Av intervjuerna framgår att eleverna inte förstår svenska annat än enstaka ord och fraser. Skolan har inte tidigare haft nyanlända elever och rektorn samt personalen menar att det i skolans organisation och i kommunen saknas kompetens för mottagande av nyanlända elever. Enligt lärarna deltar de nyanlända eleverna i det ordinarie skolarbetet i respektive klass. Lärarna menar att de inte kan bedöma elevernas kunskapsnivå och inte kan kommunicera med eleverna på svenska eller på elevernas språk men att de har bra kontakt med dem och att eleverna integreras socialt i klassen. Lärarna har vid två tillfällen sedan eleverna kom till skolan haft tillgång till tolk och vid de tillfällena kunnat tala med elevernas mamma och även i viss mån med eleverna själva. Lärarna ger exempel på att de på olika sätt försöker göra anpassningar i undervisningen för att underlätta för de nyanlända elevernas inläring. Lärarna menar dock att anpassningar inte är tillräckligt utan att eleverna är i behov av särskilt stöd. Enligt lärarna kan det befaras att de nyanlända eleverna i de flesta ämnen inte kommer att nå kunskapskraven som minst ska uppnås. Detta har också i ett tidigt skede under läsåret diskuterats i det lokala elevhälsoteamet där rektorn ingår. Vid Skolinspektionens tillsynsbesök sju veckor in på terminen har, enligt rektorn och personal, ännu ingen pedagogisk utredning eller kartläggning gjorts för de nyanlända eleverna och följaktligen har inte heller några åtgärdsprogram upprättats. Rektorn uppger att hon signalerat till huvudmannen Öckerö kommun om situationen samt att det krävs extra insatser till stöd för barnen och att det dessutom krävs att flera funktioner i kommunen samverkar kring detta. Även i intervjun med

elevhälsan uppges att brister i samordning inom kommunen har påtalats för Öckerö kommun utan att detta gett resultat.

Av intervjuerna med rektorn, elevhälsan och lärarna uppges att de nyanlända eleverna har behov av studiehundledning på modersmålet då de inte kan svenska och att de i flera ämnen befaras att inte nå kunskapskraven som lägsta ska uppnås. Rektorn uppges också att hon till huvudmannen ansökt om studiehundledning på modersmålet för de nyanlända eleverna men fått avslag på detta.

Enligt rektorn och personalen ska eleverna, med start veckan efter tillsynsbesöket, få särskild undervisning i svenska som andraspråk två timmar i veckan av en speciallärare. Vidare har elevhälsans personal kontaktat och besökt en annan kommun och där tagit del av kunskaper och erfarenheter om hur skolan bäst kan arbeta med nyanlända elever. Rektorn uppges också att utredningar som klarlägger de nyanlända elevernas respektive behov också är på gång.

Utredningen visar att det finns elever vid Fotö skola där rektor inte ser till att behoven utreds skyndsamt och att beslut fattats om åtgärdsprogram trots att skolan bedömer att eleverna riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Utredningen visar också att skolan inte gett elever studiehundledning på modersmål trots att de har behov av det. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 8-9 §§ skollagen

5 kap. 4 § skolförordningen

Personalkompetens

Bedömning

Öckerö kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med personalkompetens.

- Endast den som har legitimation som lärare och har behörighet för viss undervisning får bedriva undervisningen

Motivering

Enligt skollagen får endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen. En annan lärare eller förskollärare får bedriva undervisningen endast om det inte finns någon att tillgå i huvudmannens organisation som uppfyller nämnda krav eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna.

Av dokument och intervjuer med lärarna framgår att lärarna vid Fotö skola arbetar som klasslärare och att lärare undervisar i flera ämnen där de saknar behörighet och legitimation. I den redovisning skolan lämnat visas en sammanställning över vilka ämnen och årskurser lärarna undervisar i samt vilka ämnen lärarna har legitimation att undervisa i. Där och av lärarintervjun framgår exempelvis att en lärare som undervisar i de lägre årskurserna har legitimation i svenska och matematik men även undervisar i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen i vilka läraren inte har legitimation. En annan lärare som har all sin undervisning förlagd till årskurs 4 har legitimation i samtliga ämnen som läraren undervisar i men i exempelvis ämnet svenska gäller legitimationen årskurserna 1-3. Av dokumenten framgår också att det finns lärare på skolan som har legitimation för att undervisa i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen i årskurs 1-3 och svenska i årskurs 1-6. I intervjun med rektorn framkommer heller inte att det på skolan finns andra särskilda skäl med hänsyn till eleverna för att lärare undervisar i ämnen de inte har behörighet och legitimation att undervisa i.

Av utredningen framgår att skolan använder lärare för undervisning som de inte har legitimation och behörighet för, trots att det finns lärare med rätt behörighet att tillgå samt att det inte finns några andra särskilda skäl med hänsyn till eleverna. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 13 och 18 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Öckerö kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning.

- Elevhälsan ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande

Motivering

Enligt skollagen ska det för eleverna i förskoleklassen och grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande.

Av intervjuerna med rektorn och med representanter för elevhälsoteamen har elevhälsoarbetet vid Fotö skola delats upp i en lokal funktion och i en central funktion. I det lokala elevhälsoteamets möten var 14:e dag deltar rektorn, lärarna, skolsköterskan och specialpedagogen. Enligt rektorn har skolan sedan skol-

starten höstterminen 2014 saknat en specialpedagog men en sådan har nu vid besökstillfället rekryterats men ännu inte börjat sin tjänstgöring. Av intervju med elevhälsoteamen framgår att det centrala elevhälsoteamet för Fotö skola sammanträder tre gånger per termin. Vid dessa möten tas frågor upp som anmäls av det lokala elevhälsoteamet. I det centrala elevhälsoteamet ingår förutom rektor även skolsköterska, specialpedagog, kurator, logoped och psykolog. Vid behov finns även tillgång till skolläkare.

Av intervjuer med elevhälsoteamen framgår att elevhälsan vanligtvis inte arbetar förebyggande. Elevhälsoteamen är exempelvis inte involverade i arbetet med att utarbeta och följa upp skolans plan mot kränkande behandling. Elevhälsoteamet uppger att deras möten centralt nästan uteslutande är inriktade på det stödjande arbetet för enskilda elever och grupper. Elevhälsoteamen uppger också att de egna utvärderingarna som görs varje termin visar att elevhälsans arbete inte är tillräckligt proaktivt men att detta samtidigt är svårt att få till av tidsmässiga skäl. Enligt skolsköterskan och rektorn arbetar det lokala elevhälsoteamet med hälsofrämjande insatser exempelvis när det gäller elevernas kost och vikt. Av intervju med elevhälsoteamen framgår att det hälsofrämjande arbetet på skolan inte behandlas i elevhälsans centrala funktion där även psykolog och kurator finns med. Rektorn menar också att elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete haltar men att detta till stor del beror på att elevhälsan under en tid saknat specialpedagog i bemanningen.

Av utredningen framgår att elevhälsan inte i tillräcklig utsträckning arbetar förebyggande och att samtliga kompetenser inom elevhälsan inte är engagerade i skolans hälsofrämjande arbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 25 § skollagen

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Öckerö kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med omfattning och resurstillgång.

- Eleverna ska ha tillgång till skolbibliotek

Motivering

Av skollagen framgår att eleverna i grundskolan ska ha tillgång till ett skolbibliotek. Av förarbetena till skollagen (prop.2009/10:165 s 284) framgår att det med skolbibliotek avses en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i sko-

lans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Regeringen ansåg att skolbiblioteken spelar en så viktig roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen att det är motiverat med en egen bestämmelse i skollagen.

Enligt rektorn finns det på skolan ingen lokal som kallas skolbibliotek men det finns en boksamling som står i bokhyllor utefter väggen i en korridor. Mellan bokhyllorna finns sittplatser ordnade. Boksamlingen innehåller såväl skönlitteratur som facklitteratur. Enligt rektorn och lärarna är inte böckerna katalogiserade och elever och lärare uppger att eleverna inte kan låna böckerna i boksamlingen. Rektorn menar att skolans boksamling inte motsvarar kraven på ett skolbibliotek. Enligt rektorn och intervjuade lärare används kommunbiblioteket som en resurs i den pedagogiska verksamheten. Kommunbibliotekets bibliotekarier gör i ordning boklådor som kan användas i aktuella områden som behandlas i undervisningen. Skolans elever gör också tillsammans med lärare planerade besök på kommunbiblioteket som är beläget cirka 5 km från skolan.

Utredningen visar att Fotö skola inte har ett skolbibliotek som till alla delar uppfyller författningarnas krav om att vara en ordnad resurs av medier och information som ingår i skolans pedagogiska verksamhet. Skolbiblioteket bör vara beläget så det praktiskt går att använda i undervisningen, antingen i skolenhetens egna lokaler eller på rimligt avstånd från skolan. Det kan röra sig om att en skola och ett folkbibliotek med lokaler i direkt anslutning till varandra har ett samarbete som innebär att alla krav på ett skolbiblioteks funktion är uppfyllda. Eleverna på Fotö skola har inte tillgång till ett bibliotek, som fyller funktionen som skolbibliotek. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 36 § skollagen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar enligt 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Öckerö kommun en anmärkning.

Trygghet och studiero

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brist inom bedömningsområdet trygghet och studiero.

- Skolans plan mot kränkande behandling anger inte vilka åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling det aktuella året.

Motivering

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Av intervjuer med rektor, personal och elever uppges i samtliga grupper att elever trivs och att det är ovanligt att kränkningar eller diskriminering förekommer. Av lärarintervjuerna framgår att personalen vid sina möten alltid har värdegrundsarbetet som en punkt på agendan. I intervjuerna ges exempel på det arbete som bedrivs vid skolenheten för att förebygga och förhindra kränkande behandling exempelvis åtgärder kopplade till nyanlända elever som kommit till skolan detta läsår. Av intervjuerna med eleverna och lärarna framgår också att personalen har ett gemensamt förhållningssätt i värdegrundsfrågorna och i hur elever bemöts. I Fotö skolas plan mot diskriminering och kränkande behandling för läsåret 2014-2015 utvärderas förra årets konkreta åtgärder, likaså redovisas kartläggningar inför årets plan. Dock innehåller planen inga planerade konkreta åtgärder kopplade till kartläggningar av risker och behov. Under rubriken "förebygga" finns för skolan och fritidshemmet en rad åtgärder av allmän karaktär redovisade. Där står exempelvis "samlingar", "samtal i dagliga situationer", "samarbets- och gruppstärkande lekar/sånger" osv.

Utredningen visar att det i skolans plan mot kränkande behandling, utifrån en kartläggning och analys av skolenhetens behov, saknas åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling det aktuella året. Det har dock inte framkommit annat än att skolans personal har ett gemensamt förhållningssätt i värdegrundsfrågorna och i hur elever bemöts samt att de bedriver ett aktivt arbete mot kränkande behandling vilket gör bristen mindre allvarlig. Huvudmannen tilldelas därför en anmärkning och ska avhjälpa bristen.

Författning

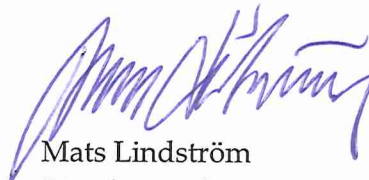
6 kap. 6 och 8 §§ skollagen

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråd Elisabeth Fogelberg och utredare Lena Hammersberg deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Beslutsfattare

Mats Lindström
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.